Ч. 93 Четвер 28 цьвітня (10 мая) 1894. Рік IV.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане за вложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в Адміністрациї „Ґазети Львівскої“ і в ц. к. Старостствах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр

Бесїда посла Ол. Барвіньского

виголошена в Палатї послів при буджетї шкільнім на 279 засїданю дня 23 цьвітня с. р.

(Конець.)

Під конець маю ще піднести деякі жаданя з поля шкільництва висшого. На юридичнім факультеті у Львові заряджено найвисшою постановою з 23 грудня 1862 р. оснувати чотири катедри з руским язиком викладовим, з котрих в теперішній хвили обсаджена лише катедра австрийского права карного професором надзвичайним, а систeмізована в роцї 1882 для австрийского права приватного звичайна катедра стоїть порожна по смерти дотичного професора. В цїли виобразуваня судових урядників для Галичини всхідної треба би дуже бажати також основаня рускої катедри для цивільної процедури. Брак дотичних доцентів на згадані катедри треба приписати лише тій обставині, що руска молодїж академічна майже загально убога, а журба о хлїб насущний спиняє єї в поступі в студиях та працях наукових і длятого она віддаєсь майже виключно званю практичному, де зараз може знайти винагороду.

Істнуюче у Львові від 1874 року лїтературне товариство імени Шевченка вже уконституувало ся яко товариство наукове, а в нїм три секциї: фільольоґічна, фільософічно-історична і матиматично-природнича віддають ся плеканю наук і що року, по-при инчі видавництва, видає наукові Записки.

Отже було би потрібно, щоби для згаданого товариства за-для підмоги наукових єго заходів і за-для Записок вставлено в буджет постійну дотацию з фондів державних, аби підперти змаганя руского народу до інтензивнїйшого образованя і до наукової працї.

Коли ми в сїй високій Палатї виступаємо за культурним піддвигненєм руского народу і за увзглядненєм потреб, котрі причиняють ся до скріпленя національної сьвідомости у рускої молодежи і у руского народу, то жадане се не лиш оправдане, але оно й лежить в інтересї Австриї, де ми Русини бачимо прибіжище нашої народности, бо власне в скріпленю національної сьвідомости у австрийских народів лежить запорука будущини Австриї.

З найблизшим роком шкільним має у Львові увійти в житє факультет медичний. Він міг би мати значінє не лише строго наукове і місцеве для всхідної Галичини, але — як я се підніс при иншій нагоді — міг би бути великої ваги також з політичного огляду, коли взяти на увагу, що до него може напливати богато молодежи на науку із заграницї.

Львівский університет міг би грати важну ролю яко розсадник науки і правдиво патриотичного і національного духа, коли-би при введеню і зорґанїзованю медичного факультету взято належний взгляд також на культурні потреби рускої нациї.

Отже за-для тої цїли я вже тепер сьмію просити Є. Е. п. Міністра просьвіти, щоби при роздїлї вставленої в буджетї державнім суми на виобразуванє сил учительских для шкіл висших зволив увзглядняти також руских кандидатів, котрі хотять посьвятитись фільософічним, юридичним і медициньским студиям для дальшого виобразуваня і удїлюванєм запомог та стипендий таким кандидатам помагати виобразуваню руских доцентів.

Інтерес державний вимагає подбати о средства до розвою рускої мови й лїтератури та до піднесеня наук в тій мові і поставити огнище, де мають відживлятись і вести ся всї лучші і висші напрями духа руского. А є вже деякі услівя, котрі підготовляють на львівскім університетї основи для такого огнища науки в рускій мові.

Именно найвисшою постановою з 31 марта 1892 р. систeмізовано в тім університетї звичайну руску катедру істориї і — як довідуюсь — покликано на сю катедру талантливого руского історика дра Грушевского. Отже користаю з сеї нагоди, щоби тут за полагодженє тої для рускої науки так важної справи висказати найщирщу подяку.

Я вже нераз підносив в сїй вис. Палатї, що розвязка руского питаня лежить не лишень в інтересї руского народу, оно дотикає не лише національного та культурного розвою і долї рускої нациї, але що се питанє має також визначно політичне значінє, отже дотикає також інтерету державного і сили нашої монархії. Длятого нас утїшило, коли ми з заяви Є. Е. п. Міністра фінансів дня 7 с. м. почули, що теперішне правительство не противне розвязцї таких питань і заявляє, що до розбору питаня язикового мусить часом прийти та що кождий добрий Австриєць мусить бажати, щоби питанє язика і національности було вкінци в якийсь спосіб полагоджене, а се можливо лише через поступінне підготовуванє публичної опінїї всіх народностий — всї они мусять перенятись пересьвідченєм, що они в тій справі мусять робити уступки одні другим, а рівночасно признавати певні вимоги держави.

Ми, заступники руского народу, маємо сильне пересьвідченє, що в тім взглядї треба і мусить ся числитись з національними прикме-

---

4)

ПРИГОДИ В ПЕЧЕРАХ.

(Дальше).

Стало ся, чого вже майже нїхто не сподївав ся! Всїх сїмох людий, замкнених в Люґльоскій печері, видобуто звідтам живими. Вчера наспіли о сім небувалім випадку такі вісти.

В недїлю завізвано з Любляни одного із найперших слїдителїв печер, ад'юнкта лїсництва, Путіка, о котрім ми вже повисше згадували. Він приїхав вечером до Люґльох а в понедїлок рано скликав всїх знатоків і людий фахових на раду та уложив з ними плян роботи. Насамперед казав загатити воду хоч би лиш на короткий час. Так і зроблено. Інжинїри запевнили Путіка, що гать видержить що найменше пів години. Путік вліз тогди до каналу, котрим входить ся до печери і тут удало ся єму віднайти вхід до т. зв. комина. В 25 мінут вийшов він з відтам і розповів як і що а відтак розказав дальше розсаджувати скалу. Опісля зайшов він знову з Фішером, бувшим підофіцером женїйним і сей почув голос замкнених в печері. Він став тогди допитувати ся, що з ними діє ся, чи всї здорові і чи мали що їсти, а они відповіли, що всї здорові і що мали хлїб і сир а навіть і сьвічки. Уратованим подано жердкою коняку і молока а відтак сказано їм, щоби відійшли дальше, бо має ся розсадити ще кусень скали, щоби зробити вигіднїйший приступ до печери. О третій годинї скінчено роботу і взято ся до виношеня на ношах всїх замкнених одного по другім. Тимчасом дано знати телєґрафічно до Ґрацу. Тут настала радість, яку годї описати. На знак щасливого виратованя вивішено на замку білу хоругов а на мурах розліплювано плякати; все що жило в місті, вирушило на улицю.

В печері застано всїх при купі; они сидїли на земли а посеред них горіла сьвічка. Всї були зовсїм здорові лиш один, ученик Гайд, змінив ся був не допізнаня. Він не міг навіть сам рушити ся і треба було єго підоймити і нести. Єго першого винесено з печери а серед людий, зібраних коло печери, настало велике зворушенє, котре за хвилю змінило ся в радість, яку годї описати. Гайд виглядав як труп, цїлий пожовк, лице єму запало ся, подобав зовсїм на збідженого і знуждженого старика. Він дивив ся блудним оком перед себе і не пізнавав нїкого; не міг пізнати навіть брата і сестри. Але й він був так змінений, що й єго трудно було пізнати. По нїм вийшов Фашінґ, котрий держав ся ще досить добре; він відозвав ся: „Не зле нам повело ся!“ але за хвилю омлїв і упав на землю. Найлїпше зі всїх держав ся Фельцман. Вийшовши з печери він відозвав ся: „Такої „геци“ ще не бувало!“

Аж тепер показало ся, яким чудом они спасли ся. Як звістно, ще в вівторок дня 1 с. м. пущено водою до печери скринку з поживою. Аж до того дня мали они ще на стілько поживи з собою, що не дуже голодували; того дня зловили они ту скринку і дїлили ся совістно поживою, значчи вже, що люди прийшли їм на поміч. Коли почули лоскіт від розсаджуваня скал, зблизили ся до того місця. По малім покріпленю забрано їх на вози ратункові і повезено до Пеґґав а звідси до Ґрацу. Так закінчила ся пригода замкнених в печері, о котрих нїхто вже не думав, що они ще побачать сьвіт.

* * *

Вернїм же тепер до перерваного нами темату о давнїйших пригодах в печерах. Мимо волї насуває ся питанє, що пре чоловіка, шукати пригоди у вогких і темних норах під землею? Всїляко можна би на то відповісти. Одних пре до того охота знаня, що там може бути в тих печерах, та чи близшим розслїдом їх не далось би розширити наше знанє о земли; так думають собі ті, що в цїлях наукових оглядають печери. Инші запускають ся в печери, щоби там шукати за цїкавими і рідкими мінералами та звірятами, котрі можна би відтак добре продавати. Ще инші думають, що в печерах можна знайти укриті скарби. Наконець суть і такі, котрі лиш з простої цїкавости, з охоти зазнаня якогось незвичайного вражіня лазять по печерах. Сї люди бувають ще найосторожнїйші, бо заходять лиш до таких печер,

тами поодиноких індівідуальностий, з котрих Австрия зложена, і ми певні, що правительство, переняте тою гадкою, в порозуміню з обома народностями, се питане доведе передовсім в нашім краю до скорої і справедливої розвязки для добра обох народностий та нашої тіснійшої вітчини і для добра монархії. (Браво! браво!).

Перегляд політичний.

В Палаті послів розпочала ся дебата над предложенями валютовими. Референт меншости, Крамарж, мотивував своє внесене, щоби над сею справою перейти до порядку дневного. Пос. Давид Абрагамович заявив, що Коло польске має повне довірє до правительства. Против предложень промавляли: кн. Ліхтенштайн, Штайнвендер, Шлезінґер і Славік. Дебату відложено до завтра. До ґенеральної дебати в сій справі записало ся 17 бесідників против а один за предложенями.

Посли: Форхер, Скаля і товариші поставили нагляче внесене, щоби дати відшкодоване і нагороду тим, котрі брали участь в ратованю людий замкнених в печері Люрльох. Палата признала важність сего внесеня і передала єго комісії буджетовій. — Пос. Гавк і товариші інтерпелювали міністра справ внутрішних в справі руху селяньского в Галичині.

Після віденьских часописий подав вже буковиньский президент краю барон Кравз просьбу о спенсіоноване.

З Петербурга доносять, що российске міністерство війни наказало ставити в місті Рипині нову велику касарню і другі будинки войскові та перенесло туди один полк драґонів. Проєкт зробленя устя Дунаю Кілії сплавним залишило правительство российске, позаяк міністерство війни єсть тої гадки, що ліпше замість того побудувати кілька зелізниць.

Указ сербского короля Александра, виданий в справі своїх родичів, викликує чим раз більший заколот. Радикальна сербска ґазета Odjek завзиває судиїв, щоби они не узнавали важности сего указу, хоч би мали стратити свої посади. Стало ся вже так, що судиї білградского трибуналу не хотячи узнати того указу, зрезиґнували з своїх посад.

На сербско-болгарскій границі відбув ся в суботу пир помиреня, на котрий прибуло около 1.500 Сербів і тількож Болгар, між ними також і штабові офіцири.

Новинки.

Львів дня 9 мая.

— **Презенти одержали** оо.: Вас. Курдидик на Черниховці, Дим. Бахталовский на Перепельники і Корн. Монцібович на Калагарівку, всі в епархії львівскій.

— **Доповняючий вибір** одного члена Ради пов. в Перемишлянах з більших посілостий відбуде ся дня 13 червня с. р.

— **З Відня** пишуть нам: Для селян наших блиснула надія, що на будуче при закупнах ґрунтів з рук селяньских не будуть потребувати платити так високих належитостий скарбових, як нині. Справу ту, для селян дуже користну, порушив в Раді державній 6 марта найперше посол наш Вахнянин, а відтак при розправах над фінансами державними гр. Пініньский. Оба посли жадали, щоби правительство видало закон, котрим би згадану належитість обнижено. Селянин, купуючи землю від селянина, мусить на заплачене належитости скарбової звичайно затягати позичку лихварску, котра єго відтак нищить. Як ратують нині робітників, так само треба ратувати і селян наших, щоб не бідніли.

— **Товариство „Руслан“.** Високе ц. к. Намісництво розп. з д. 21 марта 1894 ч. 7828 потвердило статути Товариства „Руслан“ для запомоги убогих учеників ц. к. академичної ґімназиї у Львові“. В цїли заснованя і уконституованя сего товариства відбудуть ся загальні збори дня 14 (в понеділок) мая о год. 10 перед полуднем в сали кл. V ц. к. академичної ґімназиї у Львові (народний Дім 2 пов.), на котрі всїх приятелів учащої ся бідної молодежи ц. к. академичної ґімназиї запрошує ся. Членами товариства „Руслан“ суть: 1) Покровителї, котрі на цїль товариства зложать даток що найменше 25 зр. 2) Члени звичайні, що зобовяжуть ся на цїль товариства складати що найменше по 1 зр. річно. У Львові д. 8 мая 1894. За комітет основателів *А. Тороньский.*

— **Загальні збори членів Ставропигійского Інститута** відбули ся, як кождого року, в неділю Томину при численній участи львівских членів. Головною точкою проґрами зборів був вибір сеніора, двох заступників сеніора, дванацятьох членів управляючого совіта і трех членів контрольної комісії на час від Томиної неділї 1894 до сего-ж дня 1895 року. Збори отворив дотеперішний сеніор др. Ісид. Шараневич і зложив справоздане з діяльности совіта за минувший рік. По тім пошанували повстанем память померших членів Інститута: Лопушаньского, Мандичевского, Стебельского і Білоруского; принято до відомости касове справоздане за минувший рік і уділено уступаючому совітови абсолюторию, дальше оглянено і одобрено II. том ювілейного виданя Ставропигії, що тепер печатає ся та деякі инші книги видані минувшого року Інститутом. Вкінци вибрано на слїдуючий рік до совіта: сеніором знов др. Іс. Шараневича, містосеніорами проф. Поляньского і сов. Голиньского, а членами управляючого совіта пп.: Бачиньского, сов. Бережницкого, Волиньского, сов. Герасимовича, Глиньского, інжінера Джулиньского, Клемертовича, пос. Кулачковского, сов. Левицкого, проф. Плешкевича, проф. Сивуляка і др. Володим. Шараневича, а членами контрольної комісії пп.: Бережницкого, Волиньского і Голиньского. Збори скінчили ся трикратовим відспіванем пісні „Христос воскрес!“.

— **Снїги** впали в горах коло Сколього і Надвірни, через що температура маєва звачно обнизила ся.

— **З Чорткова пишуть нам:** Дня 23 цьвітня с. р. Павло Гевко, господар з села Білої, убив на дорозі спячого свого стриєчного брата, Миколу Гевка, також з Білої. Причина убійства була така: Микола Гевко продавав ґрунт за 170 зр. Того дня 23 м. м. мав зробити контракт і взяти гроші. Але до контракту не прийшло і він вертав до дому. Єго своак Павло не знав о тім, тілько думав, що Микола має при собі гроші за ґрунт. Отже, щоби єго обрабувати, запхав Миколї ніж в горло так, що той погиб марно на місци. Що за дикий чоловік!

— **Осторога для селян.** Дуже добрий інтерес зробив Тадей Бялек, господар з Сокільник під Львовом. Купив він собі на рати ще в р.

котрі вже добре звістні і зовсім безпечні. Але бувають між ними й такі, котрих лиш сама цікавість доводить до пригоди в печері. Так стало ся н. пр. підчас розслідів одної печери коло Набрезини на Побережу недалеко від Трієсту. Буває дуже часто, що до екскурзий наукових прилучають ся т. зв. „добровольці“, котрі дуже часто бувають лиш простою завадою; они пхають ся і лізуть всюди, хоч по правді сказавши, нема для них що видіти. Підчас такої екскурзиї до печери коло Набрезини був також один „доброволець“. Коли вже всі члени екскурзиї спустили ся вужищем до печери, хотів і він туди спустити ся, однакож пустив ся вужища, упав на спід печери і забив ся на місци.

Подібна пригода лиш без утрати житя, лучила ся двом робітникам, що підчас розслідів печери званої „Качна яма“ в Країні, уставляли вінду. Коли вінда була вже уставлена, хотіли два робітники спустити ся нею в печеру. Коли вже один робітник спускав ся, не уміли другі обходити ся добре з гальмою при вінді і він почав тогди дуже скоро летіти в спід. Другий робітник хотів тогди задержати вінду, але корба від неї урвала єму руку, а той, що спускав ся, упав в печеру і потовк ся досить значно, а відтак мусів ще там пересидіти цілий день, заким єго видобуто з печери на верх.

Менше небезпечною була пригода одного селянина в „Чорній ямі“, в лісі на північ від Адельсберґа, недалеко „Піюка ями“ (в Країні називають печери „ямами“). Він робив при дорозі, яка будовала ся до ями Піюка і випросив собі у інжинїра кілька недогарків стеариновых сьвічок. На другий день не явив ся він вже до роботи, а вечером стала жінка єго з плачем розповідати другим робітникам, що єї чоловіка ще від вчера вечера не було дома. Один з робітників знав, що той селянин хотів лїзти в печеру, щоби там назбирати каплинців на продаж. Він сказав то інжинірови, а той вислав тогди двох робітників до печери, котрі селянина по двох годинах шуканя видобули на верх. Він запустив ся був далеко в печеру, а коли єму вигоріла сьвічка, заблукав ся межи стовпами з каплинців і не міг вже знайти виходу і так пересидів голодний більше як півтора доби в печері.

Подібна пригода лучила ся була селянинови Фельнерови в печері коло Ґамс в горішній Стириї, котра й до нині називає ся печерою Фельнера. Та печера була таки недалеко хати Фельнера і він богато о нїй говорив та казав, що колись туди піде збирати ґіпсові кришталі. Не кажучи нікому нічого, приладив він собі ялицю, котрою мав лізти до входу до печери та повязав старі ужиска, котрими думав спустити ся із входу аж на спід печери. Раз в неділю вибрав ся він туди. Станувши при отворі запалив сьвічку і заткнув за капелюх і став спускати ся ужисками на спід. Показало ся, що ужиска були за короткі; він імив ся тогди за сам конець і скочив, але при тім упала єму сьвічка на мокру глину і погасла. Він хотів тогди засьвітити сірничок, але посовгнув ся і упав та розсипав сірнички і мусів вже сидіти на потемки та чекати на случайну поміч. Так прийшло ся єму сидіти в печері кілька днів, аж добрі сусіди здогадали, що треба ще пошукати за ним в печері і так зробили та видобули єго звідтам. Фельнер не знав о печері нічого більше розповісти, лиш що там дуже темно, але від того часу вже більше до неї не заходив.

Звідки-ж беруть ся ті печери в земли? Хто мав нагоду приглянути ся близше нашим печерам на Поділю, котрих там межи Улашківцями, Городенкою а Березовом досить богато, той може дуже легко зрозуміти, в який спосіб могли они потворити ся. Печери ті називають там загально вікнами, мабуть длятого, що в многих з них збирає ся вода на споді і творить нїби вікно в земли. Від тих вікон пішли мабуть і назви сіл, як Вікно, Вікняни і т. д. Придивім ся н. пр. тим вікнам, які знаходять ся в більшім числі на сорозмірно малім місци, на лівім березі Серету коло Сосулївки під Улашківцями. Високий лівий беріг Серету відкриває нам там т. зв. в ґеольоґії силюрску формацию, котрої верх єсть вкритий формацию крейдовою. Горою того берега Серету видко майже всюди грубі верстви ґіпсу. Той ґіпс знаходить ся також під полями по лївім боцї ріки, а показує ся дуже добре в самих вікнах. Ті вікна, то суть більші або менші ями, иноді так круглі, як коли-б їх хто умисно викопав. Они бувають досить глубокі і чим більше в спід, тим вузші, так, що виглядають справді як лійки. В середині вікон видко ґіпсові скали, а межи ними видко в декотрих вікнах входи до більших або менших печер, до котрих однак ніхто не заходить. Декотрі з тих печер суть навіть зовсім замулені і забиті і длятого з весни або по великих зливах збирає ся в них вода і творить маленькі ставки. Коли приглянути ся близше тим вікнам, можна дуже легко пізнати, що они потворили ся не в инший спосіб, лиш в той, що вода всякаюча в землю, підмивала поволеньки ґіпсові скали, а в наслідок того земля над ним поволеньки западала ся і творила маленькі, круглі долинки, в котрих по великих зливах вода задержувала ся

1886 січкарню від аґента фірми: Вітез, Софка і Сп., в Перерові. Здавало ся єму, що довг свій виплатив що-до крейцаря, а тимчасом фірма зажадала ще через суд від него 54 кр. Бялкови трудно було поїхати на термін до Перерова, бо неоплатило би ся, впрочім і не розумів, що в німецкій скарзї було написано. Тимчасом его засуджено на заплату того малого довгу, а адвокат фірми А. Ліпцік зачав екзекуцию. В р. 1892 оцінили господарство Бялка, котрий аж тоді зрозумів, о що йде і сейчас зложив всю належитість зі всїми коштами, процентами і екзекуциєю. Як же він здинував ся, коли сими днями одержує просьбу екзекуцийну адвоката Ліпціка, в котрій сказано, що довг ще не заплачений! З довгу 54 кр. зросла сума кількох остатних екзекуций до 30 зр... Такий факт нехай буде осторогою для наших селян, щоби з аґентами не робили жадних інтересів.

— **Нещасні пригоди.** В Бережници королївскій втопив ся селянин Олекса Мацук, мабуть з неосторожности. — В потоцї на границі межи громадами Купин а Маґерів найдено тїло Евфрозини Верещак з Купина. Мала голову і лице перевязане хусткою, отже здогадують ся, що хтось єї убив. — Селянин з Добчи Іван Зельонка дня 21 м. м. возив гній у свого брата Василя Зельонки в Добрій, а о год. 8 вечером виїхав з Доброї до Добчи. Недалеко Добчи конї сполошили ся, розірвали віз і з половиною воза прилетіли самі до дому; а Івана Зельонку віднайшли люди неживого на дорозі з розбитою головою. — На шляху зелїзничім Рава-Белзець в місцу, де его перетинає дорога до Угноза, наїхав поїзд зелїзниці на віз, на котрім сидїв різник Давид Брандвайн з Рави рускої і Зеліґ Фрайбер з Любичи. Брандвайн згинув на місци, а Фрайбера скалїчило.

— **Яке житє, така смерть.** Катерина Ґайовска в Загірянах в горлицкім повітї була знана піячка. Мала она сина з першого подружя Осипа Вацлавика, котрий не міг дивити ся спокійно на таке житє матери. Мати була зла на него та все грозила, що спалить его і себе позбавить житя. Отже й справдї виконала грозьбу і дня 30 м. м. підпалила шопу сина. Шопа згоріла, а в згарищах найдено спалене тїло людске. Годї було розпізнати, хто се, але всї кажуть, що то Катерина Ґайовска, бо по тім огни нїхто вже єї не бачив.

— **Катастрофа зелїзнича.** Близько Амстердаму на малій стациї Цверендрехт в ночи з 1. на 2. мая вїхав поспішний поїзд з Брукселї цїлою силою пари на поїзд товаровий, що складав ся з самих вагонів нафтових. Нафта розлила ся по цїлій стациї, запалила ся і настав страшний огонь, що обняв в однїй хвили оба поїзди. Стопятьдесять людий ледви утекло з огню. Доси звістно, що пятеро людий згинуло а ранених і попарених є коло 30. Спалили ся оба поїзди, всї пакунки, почта і будинок стациї.

Господарство промисл і торговля

Товари корінні.

(Дальше).

Добуванє цукру з бураків розпадає ся на кілька окремих робіт а розпочинає ся полоканем і чищенем бураків. До полоканя служать окремі машини, звані полокачками. В декотрих сторонах Росиї (розуміє ся, там де можна), полочуть бураки в той спосіб, що пускають їх просто з поля коритами до фабрик напускаючи до корит води; вода несе бурак і полоче его по дорозї. Того оріґінального способу уживано н. пр. в цукроварни в Чорнім Острові в Росиї, кілька миль за Підволочисками. По сполоканю обрізують робітники зелені вершки бураків і корінцї на них. По очищеню труть ся відтак бураки на масу, з котрої витискає ся сок; однакож там, де з фабрикою цукру єсть сполучений випас худоби, сїчуть бураки на тоненькі кусні, а сок з тих сїканців добуває ся т. зв. діффузорами. До сеї роботи уживає ся 6 або 10 а навіть і 20 кітлів, котрі разом становлять одну батерию. Кождий з тих кітлів має плоске дно а банясту накриву з отвором до вкиданя буракових сїканців: в кождім кітлї єсть ще крута рура, котрою переходить пара і огріває то, що єсть в кітлї. Робота веде ся так: Всї кітла (діффузори) суть порожні. До першого кітла кидають ся бураки і наливають ся літеплом, підогрітим в окремім кітлї, званім підогрівачем. По 20 мінутах випускає ся сок з сего діффузора силою водного напору (гідравлїчного) до підогрівача; до першого діффузора напускає ся студеної води а до другого діффузора дає ся бураків. Підогрітий перший сок пускає ся до другого діффузора і держить ся в нїм знов 20 мінут. Тепер випускає ся сок з другого діффузора до підогрівача, воду з першого діффузора пускає ся до другого, до першого приходить знов сьвіжа вода а до третого діффузора приходить підогрітий сок з двох перших і держить ся в нїм знов 20 мінут. Сок з третого діффузора єсть вже досить густий і випускає ся до окремого кітла а до 4-ого діффузора дає ся знов сьвіжих бураків. Рівночасно пускає ся рідкий сок з другого діффузора до третого, з першого до другого, а до першого дає ся знов сьвіжої води. Так повтаряє ся та робота доти, доки не дійде ся до кінця цїлої батериї. Коли н. пр. десятий діффузор віддає свій густий сок до очистки а свій рідкий з девятого до підогрівача, то перший діффузор дістає двайцятий раз чисту воду а бурак его переходив 10 разів діффузию по 20 мінут і видав весь свій цукор; его відлучає ся тогди від цїлої батериї та вибирає ся з него буракові сїканцї, котрі відтак ідуть на пашу для худоби.

Так видобутий сок бураковий буває аж чорний, як чорнило, або брунатно-червоний і має в собі богато всілякої нечистоти, іменно, богато складових частий бурака, білковину, творива азотові і мінеральні части. Сок огріває ся тепер як найскорше (в т. зв. дефекацийних кітлах) і коли заварить ся, додає ся до него розпущеного гашеного вапна, (1 до 2 фунтів вапна на 100 лїтрів соку). Вапно віддїляє від соку творива азотові, котрі могли би его зіпсовати, але і сполучає ся з одною частию цукру в соку. Ті сполученя вапна, що не можуть в соку розпустити ся, осїдають на споді; їх віддїляє ся фільтрами від соку.

Очищений сок не єсть ще зовсїм чистий, бо має в собі вапно, поташ, соду, трохи білковини і т. д.; его треба ще раз очистити з вапна, а та робота називає ся „сатурациєю". Сатурация відбуває ся або при помочи вугля з костий, або вугляної кислоти, котру дістає ся при паленю вугля з дерева або двовуглевої соди. При першім способі сатурациї пускає ся сок на фільтер з паленых костий а той забирає з него всю нечистоту і вапно; при другім способі пускає ся до соку кислоту вугляну а вапно в нїм осїдає тогди на споді і сок стає зовсїм чистий.

Так очищений сок фільтрує ся. Фільтрованє відбуває ся або в довгих бавовняних міхах, вложених у міхи льняні, або у високих начинях, наповнених грубим вуглем з костий. Сей фільтер має подвійне дно, одно висше, дірчасте, вкрите льняним платком, на котре насипаєсь вугіль; цїлий стовп вугля вкриваєсь так само платком, верх котрого приходить мідяне ситце. По очищеню і сатурациї соку та по его згущеню через відпароване, пускає ся сок ще раз через фільтер з кістяного вугля і він виходить вже майже зовсїм чистий від вапна та збирає ся на споді між обома днами, звідки випускає ся его до панв до заваренн на густо або просто на огни, або водною парою, або наконець горячим воздухом. Чи сок вже досить густий, пробує ся его на нитку, або ще лїпше, бере ся его на дірчасту варєху і видмухує ся з него баньки. Чим тонші ті банки, тим і густїйший цукор. Варенє відбуває ся доти, доки сок не зачне збивати ся в кришталі. Одержаний тим способом цукор творить кристалїчну масу жовтавої краски і его називають тогди піском.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Відень 9 мая. Приїхав тут зі Львова віцепрезидент краєвої Дирекциї фінансової, п. Коритовский.

Трієст 9 мая. Найдост. Архікняг.-вдовиця Стефанїя приїхала тут вчера з своєї подорожи по Середземнім мори і виїхала вечером до Відня.

Ґрац 9 мая. Межи товариством „слїдителїв печер" а товариством „приятелїв Шекеля" настало непорозуміне, котре мабуть закінчить ся перед судом. Перші кажуть, що тамті другі із зависти завалили умисно вхід до печери. Цїла робота ратункова в Люрльох коштувала 15.000 зр. Стан здоровля ученика Ґайда єсть небезпечний; побоюють ся, що він зійде з розуму.

Париж 9 мая. Палата ухвалила 291 голосами против 220 видати судам социялїстичного посла Тусіната.

Рим 9 мая. Вчера вечером пукла перед палатою Одескальхі бомба і покалїчила трое людий.

в більшій скількости через довший час, але за то й тим сильнїйше підмивала скали в споді. Коли їх вода так вже підмила, що верхна земля не мала вже на чім більше держати ся, то она западала ся, як раз в таким обемі, в якім на пій збирала ся звичайно вода і тим способом творила ся велика кругла яма або вікно. Від кождого такого вікна іде в споді більша або менша шпара, котрою вода спливає. Чим старше таке вікно, тим і більша під ним шпара, бо вода мала час єї вимити а з декотрих шпар поробила навіть цїлі печери. В Олїєві-Корнів в Городенщинї було, а може ще й єсть таке вікно, про котре собі тамошні люди оповідали, що коли одного разу пущено там качку, то она поплила попід землю аж до села Вікна. Чи так було, чи нї, менша о те; але се вказує лиш на здогад, що вода з сего вікна сплила десь далеко від первістного свого місця. Найбільша того рода печера єсть у нас коло Більча. До неї входить ся також лїйковатим але сухим вікном. Печера в серединї розширяє ся і тягне ся досить далеко. Розповідають, що коли єї перший раз відкрито, знайдено в нїй грубу верству попелу і богато людских та звірячих костий. Можна би з того догадувати ся, що в сїй печери мусїли колись через довший час жити люди. В пародї нашім жиє згадка, що тут як і в инших печерах нашого краю ховали ся люди за часу татарских нападів, та що Татари видушували тут людий димом підпаляючи солому при вході до печери. Такою самою згадкою славить ся також і печера в Страдчу коло Львова. Таким самим способом, як наші подільскі „вікна" потворили ся також і печери в Країнї звані там „ямами" або „долинами".

Де вода в споді стрітила похилі верстви твердого каміня, там не могла на нїм довго удержатись і вижолобити его в спід, лиш котила ся по нїм в одну сторону і в тім напрямі жолобила єго, в той спосіб повставав инший рід печер званий звичайно жолобом. Такі жолоби творять ся звичайно в горах а коли вода призбирає ся в них в значній скількости, то спливає відтак ними в долину і тут нараз вибухає з великою силою спід землї і творить цїлі озера. В той спосіб повстало славне на весь сьвіт Циркнїцке озеро в Країнї, котре лїгом висихає, так що можна его засївати, але з весною наповняє ся водою. Коли пестане вже в жолобах води, що заповняла би озеро, то вода з озера западає ся в кінцї тих жолобів і показує ся дно озера. Від того то походить, що на циркнїцкім озері можна і сїяти і полювати і рибу ловити. Коли скали суть одним боком отверті і стрімкі, то вода спадаючи по них жолобить в них печери похилі а заразом і виполікує їх з тої сторони, з котрої они отверті і робить в них т. зр. комини. Таким комином можна тогди залїзти до печери. Кілька таких малих печер єсть у нас н. пр. в скалах над Збручем, з котрих одна, найбільша, єсть коло Коцюбинчик. Печера та, близше до ріки, єсть досить широка і може в нїй вигідно змістити ся кількоро людий; чим дальше від ріки, тим стає она вузша і піднимає ся поволи в гору, аж наконець вузким сувком виходить в ліс. Про сю печеру єсть повірка, що тут ховали ся люди підчас якоїсь великої пошести, кажуть — джуми, і коли всї люди в сусїдних селах вигинули, ті в печері остали ся в живих. До недавна служила ся печера за добру криївку для пограничних пачкарів, аж доки їх сторожа скарбова і тут не вислїдила.

(Конець буде.)

За редакцию відповідає Адам Креховецкий.

Бюро дневників і оголошень **Л. Пльона** у Львові
улиця Короля Людвика число 9, приймає
абонамент на всї дневники по цїнах оригінальних.

На час вистави
значно знижені цїни
колдри
по 3·50, 4, 5, 6, 7, 8 до 14 злр.
Колдри атласові
по 12·50 15, 18, 20 злр. і висше.
Колдри на овечій вовні
без конкуренциї найдешевше
поручає
Иосиф Шустер
Львів,
ул. Коперніка ч. 7. 43

ГАЛИЦКИЙ БАНК КРЕДИТОВИЙ
почавши від 1 лютого 1890 поручає
4% Асигнати касові
в 30 дневним виповідженем
3½% Асигнати касові
з 8 дневним виповідженем, всїже знаходячі ся в обіґ
4½% Асигнати касові
з 90 дневним виповідженем, будуть опроцентовані почавши від дня 1 мая 1890 по 4 проц. з дневним терміном виповідженя.
Львів, дня 31 сїчня 1890. 41 Дирекция.

Бюро оголошень і дневників
приймає
ОГОЛОШЕНЯ

Бюро дневників і оголошень
Л. ПЛЬОНА
у Львові
улиця Кароля Людвика ч. 9.
приймає
абонамент на всї дневники
по цїнах оригінальних.

С. Кельсен у Відни
поручає
Кльосети з переплибом води і без того. — Рури кльосетові. — Каналові насади з патентовим замкненєм. — Збірники на воду. — Комплєтні уродженя купелеві. — Вентілятори. — Прибори до водотягів, як також рури ляні і ковані. — Помпи, фонтани і всякі арматури.

Заступники для ГАЛИЧИНИ і БУКОВИНИ

Львів ГАМЕЛЬ і ФАЙГЕЛЬ Коперніка 21.
На жадане висилає ся катальоґи.

ВІДЕНЬСКА ФАБРИКА АМАЛІЇ
поручає
найновійше патентоване начинє кухонне з вні ґальванїчно нікльоване, у внутрі повлечене чистою і дуже тревалою емалїєю.

До набутя у Івана Шумана у Львові
площа Бернардиньска і у всїх більших торговлях зелїза.

48

Поручає ся
торговлю вин ЛЮДВИКА ШТАДТМІЛЛЬЕРА у Львові

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.